

NYT FRA SPROGNÆVNET

JANUAR 2020

Dansk
Sprognævn

INDHOLD

Hilsner i e-mails – starthilsner

Den første artikel i en serie på tre om en undersøgelse af hilsner i e-mails. Den handler om starthilsner som *kære* og *hej*.

Rekonvalescenthjem

Hvad betyder ordene *rekonvalescenthjem* og *rekreationshjem*, og hvor udbredt er de i moderne dansk?

Kan du kende dig selv i vores persona 'Anne'?

I forbindelse med sin praktik i Dansk Sprognævn har Sandra Lund Fabricius beskrevet personaen 'Anne'.

Nyheder

Dansk Sprognævn har fået ny nordisk sekretær

Spørgsmål & svar

■ Et lån med en rente på 2
procent

"HEJ IDA" "KÆRE EVA"

HILSNER I E-MAILS

Goddag. Bedste hilsner. Mange hilsner. Kærlig hilsen. Kh. Vh. M
Kære Eva. Goddag. Bedste hilsner. Mange hilsner. Kærlig hilsen
Eva. Goddag. Bedste hilsner. Mange hilsner. Goddag. Bedste
hilsen. Kh. Vh. Mvh. Med venlig hilsen. Hej Ida. Kære Eva. G
Mange hilsner. Kærlig hilsen. Kh. Vh. Mvh. Med venlig hilsen
Bedste hilsner. Goddag. Bedste hilsner. Mange hilsner. Kærlig hi
hilsen. Hej Ida. Kære Eva. Goddag. Bedste hilsner. Mange hilsne
Hej Ida. Kære Eva. Goddag. Bedste hilsner. Mange hilsner. G
hilsner. Kærlig hilsen. Kh. Vh. Mvh. Med venlig hilsen
Bedste hilsner. Mange hilsner. Kærlig hilsen. Kh. Vh. Mvh. M
Eva. Goddag. Bedste hilsner. Goddag. Bedste hilsner. Mange hilsn
Med venlig hilsen. Hej Ida. Kære Eva. Goddag. Bedste hilsner. M
Vh. Mvh. Hej Ida. Kære Eva. Goddag. Bedste hilsner. Mange h
Mange hilsner. Kærlig hilsen. Kh. Vh. Mvh. Med venlig hilsen

Kh. Vh. Mvh. Med venlig hilsen
Goddag. Bedste hilsner. Mange
Kh. Vh. Mvh. Hej Ida. Kære Eva
hilsner. Mange hilsner. Kærlig h
Eva. Goddag. Bedste hilsner. M
hilsen. Bedste hilsner. Hej Ida.
Goddag. Bedste hilsner. Mange
Kh. Vh. Mvh. Med venlig hilsen
Goddag. Bedste hilsner. Mange
Kh. Vh. Mvh. Hej Ida. Kære Eva
hilsner. Mange hilsner. Kærlig h
Eva. Goddag. Bedste hilsner. M
hilsen. Bedste hilsner. Hej Ida.

Hilsner i e-mails – starthilsner

Det er vanskeligt at finde ud af hvilken hilsen man skal indlede og afslutte sin e-mail med, for der er ingen faste regler på området. I dette nummer af Nyt fra Sprognævnet bringer vi den første artikel i en serie på tre om en undersøgelse af hilsner i e-mails. Denne første artikel handler om starthilsner som *kære* og *hej*.

MARIANNE RATHJE
(f. 1973) er seniorforsker i Dansk Sprognævn.

EVA SKAFTE JENSEN
(f. 1966) er seniorforsker i Dansk Sprognævn.

TINA THODE HOUGAARD
(f. 1970) lektor ved Nordiske Studier, Aarhus Universitet.

PROGNÆVNET BLIVER OFTE SPURGT OM HVILKE REGLER DER ER FOR AT begynde og

afslutte skrivelser som man sender til nogen. Fx her i Nyt fra Sprognævnet (1999/4):

”Hvad skal man skrive som start på brev, fax osv.? Jeg er træt af *Hej!*, og *Kære..* bruger jeg kun til familien.”

Selvom fysiske breve og fax nu er erstattet af e-mails, er problemet det samme i dag: Hvilken hilsen kan man bruge uden at støde nogen, hvordan opretholder man en professionel og imødekommende tone, kan man skrive *kære* til nogen man ikke kender, og hvad med *hej*? Hvad egner *kærlig hilsen* sig til, kan man skrive *de bedste hilsner* på dansk, og gør det en forskel om man forkorter en afslutningshilsen (fx *mvh.*), eller om man skriver den helt ud (fx *med venlig hilsen*)?

På disse spørgsmål svarer Sprognævnet at der er stor variation, at vi nok har en fornemmelse af at *kære* vistnok af nogle betragtes som neutral starthilsen, mens andre kun kan bruge det til ”nogen de har kær”, at *hej* af nogle betragtes som (lige lovlig) uformel, mens andre synes det er en god starthilsen i alle sammenhænge. Hovedbudskabet fra vores side er at man ofte må føle sig lidt frem, for på trods af et tilsyneladende ønske om faste retningslinjer er vi ikke bekendt med sådanne.

For at få et mere nuanceret indblik i hvordan der faktisk bliver hilst på skrift, og hvilke holdninger der er til en række konkrete hilsner, satte artiklens forfattere i efteråret 2018 en spørgeske-

maundersøgelse i gang om netop disse emner. I denne artikel gives der nogle smagsprøver på de mange svar vi fik.

ET EMNE DER OPTAGER SINDENE

Noget der straks faldt os i øjnene, var en meget stor interesse for emnet. Der blev skrevet lange og ofte detaljerede kommentarer. Her vises et svar på spørgsmålet ”Hvad afgør hvilken start-hilsen du bruger i en e-mail? (Fx hvor godt du kender personen, din personlige smag osv.)”:

Hvor tæt relationen er, om man samler op på en tidligere samtale, hvilken slags e-mail det er – fx om man sender en livsopdatering til sin veninde, eller om man skal spørge nogen om noget eller have dem til at handle på noget.

Mange brugte tydeligvis meget tid på at skrive meget detaljerede redegørelser for hvilke faktorer der spillede ind på deres valg af hilsen.

FORSKELLIGE ASSOCIATIONER

Noget andet iøjnefaldende var at samme hilsen åbenbart ikke vækker de samme associationer. Se for eksempel disse meget modsatrettede kommentarer til spørgsmålet om den hilsen der skrives *mvh.*:

Mvh. er klart den jeg benytter mest. Det er kort og præcist.

Mvh. virker som om man ikke mener det. Der er intet venligt over denne grimme forkortelse.

FAKTABOKS

I efteråret 2018 gennemførte forskere fra Aarhus Universitet, Syddansk Universitet og Dansk Sprognævn en spørgeskemaundersøgelse om hilsner i e-mails.

Forskerne var Tina Thode Hougaard (Aarhus Universitet), Marianne Rathje (på tidspunktet for undersøgelsen ansat ved Syddansk Universitet, siden ansat ved Dansk Sprognævn) og Eva Skafte Jensen (Dansk Sprognævn).

Selve spørgeskemaet blev oprettet ved hjælp af et online værktøj kaldet SurveyMonkey. Spørgeskemaet var tilgængeligt for besvarelser i perioden 25. september – 2. oktober 2018. Der blev gjort opmærksom på undersøgelsen på forskellig vis. Dels via opslag og links på Dansk Sprognævns Facebookprofil og LinkedIn-profil, dels ved hjælp af opfordringer sendt ud til undervisere ved videregående uddannelsesinstitutioner. I løbet af den tilgængelige periode indløb 1311 besvarelser.

Se mere om udarbejdelsen af spørgeskemaet, om besvarelser og repræsentativitet.

» Billedet af at en og samme hilsen kan vække forskellige associationer, viser sig at gælde generelt. Se fx disse kommentarer til *de bedste hilsner*:

Anvendt ved lidt mere personlige relationer og kontekster hvor der ikke forventes svar.

Som regel til ukendte folk som jeg kontakter eller er blevet kontaktet af i forbindelse med en speciel opgave eller tjeneste.

En anglicistisk form jeg ikke bryder mig om.

KONVENTIONER OG SELVSTÆNDIGE VALG

Alene det at så mange skriver lange og velreflekterede kommentarer, tager vi som et udtryk for at emnet er noget der optager sindene, og vi fornemmer også et ønske om at få nogenlunde fast grund under fødderne på dette område hvor der tilsyneladende ikke er et fast fundament. Indtil engang i det 20. århundrede kunne man støtte sig til bøger om takt og tone, både i private og ikke-private sammenhænge. Som barn lærte man hvordan man skrev til sin bedstemor, og som kontoruddannet lærte man hvordan man skrev til hvem i professionelle sammenhænge (jf. Høybye 1953, Lund 2014).

Sådan er det ikke mere, og sådan har det ikke været de sidste 30-40 år. Men svarene i vores undersøgelse afspejler at det er noget der savnes. Et hjertesuk:

Jeg synes tit, at det er svært at vide, hvilken slut-hilsen der er mest passende.

Når der ikke er faste konventioner på området, er det ikke urimeligt at regne med at det der faktisk bliver sendt afsted, afspejler et selvstændigt valg: Man går som modtager ud fra at det ikke er til-

fældigt om man bliver mødt af *kære* eller *hej*, og ligeledes går man ud fra at det ikke er tilfældigt om man hilser farvel af *kærlig hilsen*, *de bedste hilsner*, *mvh.* eller noget helt fjerde. Vores undersøgelse peger på at dette er en rigtig antagelse, men at man dog ikke kan gå ud fra at man som afsender og modtager har helt samme opfattelse af hvad de enkelte hilsner signalerer.

Vi har nu beskrevet at der ikke altid er enighed om hvad de forskellige start- og sluthilsner signalerer. Men der tegner sig alligevel visse mønstre i brugen af de forskellige hilsner. I det nedenstående og i de følgende to numre af *Nyt fra Sprognævnet* præsenterer vi et lille udpluk af undersøgelsens resultater. Vi begynder med indledningen på e-mail: starthilsner.

STARHILSNER

I dansk har vi grundlæggende to starthilsner i skriftsproget: Vi kan enten bruge *kære* eller *hej*. *Kære* kan ikke bruges alene, men må stå sammen med et navn, fx *Kære Peter* eller *Kære Peter Jensen*. *Hej* kan i modsætning hertil bruges uden et navn, dvs. indledningen på fx en mail bliver slet og ret *Hej*. Herudover er der med *hej* også mulighed for brugen med et navn, fx *Hej Peter* eller *Hej Peter Jensen*.

I spørgeskemaet har vi spurgt til om respondenterne bruger de følgende tre hilsner i e-mails:

- "hej uden fornavn"
- "hej + fornavn"
- "kære + fornavn".

I svarmulighederne i spørgeskemaundersøgelsen har vi inddelt modtagerne af e-mailene i private og ikke-private modtagere. De private omfatter "en nær ældre slægtning" og "venner", mens de ikke-private modtagere er "en offentlig myndighed", "din underviser på universitetet",

”samarbejdspartnere”, ”kollegaer” og ”din chef”. Når vi ser på hvem respondenterne sender de tre ovenstående starthilsner til, tegner der sig dette billede (alle resultater rapporteret i denne artikel er statistisk signifikante):

- ”hej uden fornavn” bruges mest til **private** modtagere
- ”kære + fornavn” bruges mest til **private** modtagere
- ”hej + fornavn” bruges lige meget til **private** og **ikke-private** modtagere

Hej

”Hej + fornavn” er altså for de fleste af respondenterne en all round-hilsen man kan bruge både i den private og ikke-private sfære, mens respondenterne mener at ”hej uden fornavn” og ”kære + fornavn” helst skal bruges privat. Det er især til **venner** at respondenterne mener at ”hej uden fornavn” er den rigtige starthilsen, mens der er mindre tilslutning til ”hej uden fornavn” til fx en ældre slægtning.

Når man kigger i nogle af de kommentarer der gælder *hej* som starthilsen i e-mails, ser man også afspejlet at ”hej uden fornavn” er uformelt (fx til venner), og at ”hej + fornavn” er mere formelt, dvs. en hilsen som man også kan bruge i ikke-private sammenhænge:

*’Hej’ er i min optik en meget **uformel indledning**.*

*Anvendelse af fornavn [+ ”hej”] er for mig mere **formelt**.*

Kære

”Kære + fornavn” bruger undersøgelsens respondenter mest til **ældre slægtninge**, og dette resultat kan ligeledes ses afspejlet i nogle af undersøgelsens kommentarer der betoner at der skal

være et følelsesmæssigt forhold mellem personer der indleder deres e-mails med *kære*:

*”Kære” er kun til **elskede** personer.*

*Jeg bruger ”kære + fornavn” til mennesker, som jeg er **følelsesmæssigt** relateret til.*

*Bryder mig ikke om at modtage mails/breve fra offentlige myndigheder og lignende, hvor man skriver ”kære” – det er for **intimt**, de kender mig jo ikke.*

*Det virker **falsk** på mig at skrive ”kære” til nogen jeg ikke kender.*

Men der er også respondenter der opfatter *kære* som en formel eller neutral starthilsen som man bør bruge til nogen man ikke kender, altså i ikke-private sammenhænge:

*Det er den hilsen jeg bruger hvis det er en mail til folk jeg ikke kender, og til **offentlige myndigheder**.*

*Dette oplever jeg som mere **formelt**.*

Begge opfattelser af *kære* afspejles også i svaret på spørgsmålet i Nyt fra Sprognævnet (1999/4) som vi indledte denne artikel med:

”Kære spørger

Skønt vi ikke kender dig personligt, finder vi det alligevel rimeligt at indlede brevet til dig med *Kære*, der jo blot er en indledningshilsen, som fx også bliver brugt i rykkerskrivelser – formentlig for at gøre det hele mere uformelt og derved mildne den ordrekarakter som en rykker har.”

Kære som starthilsen beskrives altså både som noget der bliver brugt i formelle rykkerskrivelser, men også som noget ”uformelt” der bruges til at ”mildne” en ordre. De to modsatrettede holdninger til *kære* er muligvis et udtryk for at der har

» fundet en sproglig udvikling sted som endnu ikke er gennemført, og som derfor giver variation. Som den nedenstående kommentar fra vores undersøgelse peger på, har *kære* måske tidligere hovedsageligt været opfattet som en neutral eller formel hilsen, men er nu også blevet en personlig og uformel hilsen:

Jeg bruger i nyere tid sjældnere "kære" og oftere "hej" i formelle e-mails, for netop her er modtageren jo ikke ens kære.

Kommentaren her indikerer at udviklingen har at gøre med at man måske i dag i højere grad tager det semantiske indhold i *kære* alvorligt end i den periode hvor man angiveligt har set på *kære* som tømt for indhold og som en ren og skær hilseform, jf. svaret i Nyt fra Sprognævnet ovenfor hvor *kære* bliver beskrevet som at det "blot er en indledningshilsen". *Kære* er ifølge Den Danske Ordbog den bestemte form af adjektivet *kær*, som er kommet ind i dansk via nedertysk *caer* og oldfransk *ker* fra latin *carus*, der betyder 'kær, dyrebar'. Af Ordbog over det danske Sprog, bind 11, fra 1929 fremgår det at *kære* bl.a. bruges om personer i betydningen 'elskelig, elsket, i høj grad afholdt', især i litterære eller højtidelige sammenhænge, men at denne brug siden Holberg også har været anvendt med svækket betydning i høflighedsudtryk i breve. Siden 1700-tallet har *kære* altså været brugt i **svækket** betydning som starthilsen – dette er angiveligt ved at ændre sig fra svækket betydning tilbage til en mere bogstavelig betydning.

Alder og køn

Kan variationen i brugen af starthilsnerne forklares med respondenternes forskellige alder? Der viser sig den aldersmæssige forskel ved starthilsner at unge under 30 år bruger "hej uden fornavn" mere end de respondenter der er ældre. De yngste respondenter bruger ligeledes "hej +

fornavn" mere end respondenterne over 30. Dette betyder samlet set at de unge respondenter i det hele taget bruger *hej* mere end de ældre respondenter, og *hej* er dermed en **ungdomsmarkør** i danske e-mails.

På samme måde, men med modsat fortegn, er "kære + fornavn" en aldersmarkeret hilsen, nemlig en som det især er de **ældre** respondenter der bruger. Respondenter over 30 år bruger "kære + fornavn" signifikant mere end respondenterne under 30, og respondenter over 60 bruger "kære + fornavn" signifikant mere end respondenterne under 60. Det er altså dem over 30 der bruger *kære* mest, og særligt de ældste respondenter over 60.

At starthilsnerne *hej* og *kære* signalerer noget med alder, kommer også frem i respondenternes kommentarer:

*Primært til folk jeg kender rimelig godt, medmindre de er **meget ældre**. Jeg ville fx altid skrive "Kære mormor" (hun er 83). [kommentar i forbindelse med "hej + fornavn"]*

*Det kommer an på **alderen**. Jeg skriver "hej" til mine unge medarbejdere. [om "hej + fornavn"]*

*Mine **bedsteforældre**, den "gamle" generation, benytter denne. [om "kære + fornavn"]*

Gammeldags. [om "kære + fornavn"]

Hvad køn angår, er der ingen signifikante forskelle på brugen af starthilsner. Det betyder at mænd og kvinder i vores undersøgelse bruger starthilsnerne på samme måde og i samme omfang.

ANBEFALINGER

Undersøgelsen af starthilsner i e-mails har altså vist os at "hej uden fornavn" og "kære + fornavn"

er hilsner man helst bruger i private sammenhænge, mens ”hej + fornavn” kan gå til både private og ikke-private modtagere. Desuden har det vist sig at *hej* er en ungdomsmarkør, og at *kære* er en ældremarkør. At *hej* bruges af unge og til unge, og at *kære* bruges af ældre og til ældre, afspejler sandsynligvis en igangværende sproglig udvikling hvor *kære* tidligere blev brugt med svækket betydning, mens man i højere grad i dag tager indholdet af ordet *kære* alvorligt: Det skal bruges til en man har kær. Og nogle af dem der er fans af *kære* som en neutral hilsen, synes at *hej* er uformelt:

*“Hej” signalerer, at man er **tætte**/kender hinanden godt.*

*Brugen af ‘hej’ afhænger af om jeg kender modtageren og kan tillade mig en **uformel tone**.*

Selvom der generelt ikke er fuld enighed når det gælder starthilsnerne, vil vi vove at komme med disse anbefalinger:

- Brug **”hej uden fornavn”** til private modtagere såsom venner. Hilsenen kan også generelt bruges til yngre modtagere, men vær opmærksom på at nogle modtagere, især dem der er over 30 år, kan finde det uhøfligt at man bruger denne hilsen uden navn.
- Brug **”kære + fornavn”** i uformelle sammenhænge til private modtagere som du har kær. Du kan også bruge denne starthilsen i formelle sammenhænge, hvor du dog skal vide at det på nogle modtagere virker gammeldags eller for intimt at bruge *kære*.
- Brug **”hej + fornavn”** til både private og ikke-private modtagere. Dette er nok den mest neutrale hilsen i dag, selvom man kan komme ud for at nogle (ældre) modtagere synes den er for ungdommelig og uformel.

Læs mere om sluthilsner i næste nummer af Nyt fra Sprognævnet.

Rekonvalescenthjem

**SABINE
KIRCHMEIER**
(f. 1955) er tidligere
direktør i Dansk
Sprognævn.

DISSE STRESSEDE TIDER KAN ALLE FÅ BRUG FOR ET PUSTERUM AF OG til – især efter sygdom eller en hård arbejdsperiode. Men skal man tage på *rekreationshjem* eller *rekonvalescenthjem*?

Sprognævnet har fået et spørgsmål om brugen af de to betegnelser. Hvad betyder ordene *rekonvalescenthjem* og *rekreationshjem*, og hvor udbredt er de i moderne dansk? Kan det anbefales at ændre en institutions betegnelse fra *rekonvalescenthjem* til *rekreationshjem* for at tilpasse sig moderne dansk sprogbrug?

Svaret er ikke helt så enkelt som man umiddelbart skulle tro. De to ord er nærmest synonyme, men har hvert sit udbredelsesområde. Man bør derfor overveje nøje hvilke konsekvenser det vil få for institutionen hvis man ændrer betegnelsen.

ORDENES BETYDNING

Den Danske Ordbog (ordnet.dk) angiver at ordene er synonyme, og den har identiske betydningsbeskrivelser for de to ord, nemlig:

”(privat drevet) institution hvor man kan få ophold i en periode for at hvile ud og komme til kræfter efter en sygdomsbehandling”

De to ord er dannet forskelligt. *Rekonvalescenthjem* er dannet som sammensætning med substantivet *rekonvalescent* som førsteled og *hjem* som andetled. *Rekonvalescent* er defineret som ’person der er ved at genvinde helbred og kræfter efter sygdom eller operation’ (Den Danske Ordbog, ordnet.dk). *Rekreationshjem* er dannet

som sammensætning med substantivet *rekreati- on* som førsteled, dvs. 'det at hvile ud og komme til kræfter, ofte efter en alvorlig sygdom eller en arbejdskrævende periode' (Den Danske Ordbog, ordnet.dk).

Med ordet *rekonvalescent* som førsteled tager man således udgangspunkt i tilstanden hos de mennesker der opholder sig på institutionen, mens der med *rekreation* er fokus på den helbredende proces der foregår. *Rekreation* dækker endvidere bredere, idet der ikke udelukkende er tale om at hvile ud som følge af sygdom.

Rekreation er det ældste af de to ord. Det kan spores tilbage til 1600-tallet. Det betød oprindeligt 'adspredelse' og 'fornøjelse' og har altså fået en lidt anden betydning i tidens løb. *Rekonvalescent* ser ud til at være kommet ind i sproget omkring 1800 og ser ikke ud til at have ændret betydning.

ORDENES UDBREDELSE

Umiddelbart vil de fleste nok mene at førsteledet *rekonvalescent* virker noget gammeldags, og de er måske usikre på hvad det præcist betyder. *Rekreation* er derimod mere gængs og umiddelbart forståeligt. Det skyldes sandsynligvis udbredelsen af de to ord i almensproget.

Slår man de to ord op i mediedatabasen Infomedia, som dækker aviser og netmedier fra 1975 til i dag, ses det tydeligt at *rekreation* samlet set forekommer i langt flere artikler end *rekonvalescent*. *Rekonvalescent* dækker kun 7 % af de samlede forekomster, mens *rekreation* dækker de resterende 93 %. Søger man kun i dagbladene, er forskellen noget mindre: 14 % til *rekonvalescent* og 86 % til *rekreation*. På Google er forskellen virkelig markant: *Rekonvalescent* dækker her kun 1 % af de samlede forekomster, mens *rekreation* står for resten. Alle artiklens søgninger er foretaget i juni 2019.

Kilde	<i>rekonvalescent</i>	<i>rekreation</i>
Infomedia (alle kilder, alle år)	834 artikler (7 %)	11.080 artikler (93 %)
Infomedia (dagblade, alle år)	382 artikler (14 %)	2.289 artikler (86 %)
Google	31.800 forekomster (1 %)	2.431.800 forekomster (99 %)

Når de to ord sættes sammen med *-hjem*, forholder det sig imidlertid lidt anderledes. Begge ord bruges i moderne dansk, og det ser ud til at *rekonvalescenthjem* fortsat er noget mindre udbredt i almensproget end *rekreationshjem*, men slet ikke i samme grad som førsteleddene alene. Det fremgår af næste tabel:

»

Kilde	<i>rekonvalescenthjem</i>	<i>rekreationshjem</i>
Infomedia (alle kilder, alle år)	356 artikler (19 %)	1.554 artikler (81 %)
Infomedia (dagblade, alle år)	99 artikler (24 %)	311 artikler (76 %)
Google	17.600 forekomster (31 %)	38.800 forekomster (69 %)

Retskrivningsordbogen, som dækker det aktuelle almene ordforråd, har *rekreationshjem* som selvstændigt opslagsord, mens *rekonvalescenthjem* står som sammensætningseksempel under *rekonvalescent*. Dette tyder ligeledes på at *rekreationshjem* er mere udbredt i almensproget.

Men forekomsterne af *rekonvalescenthjem* ligger mellem 19 og 30 %, mens de for *rekonvalescent* ligger mellem 1 og 14 %. Så det ser ud til at sammensætningen *rekonvalescenthjem* fortsat er ganske hyppig selv om førsteledet *rekonvalescent* er i tilbagegang. Der findes forholdsvis mange artikler – også fra 2019 – hvori ordet forekommer.

Rekonvalescenthjem er ligeledes i brug på

centrale sider på nettet, fx sygeforsikring.dk, socialjura.dk, Region Syddanmark m.fl. Det anvendes endvidere hyppigt i love og bekendtgørelser, typisk i forbindelsen *statsanerkendte rekonvalescenthjem*, fx i selskabsskatteloven, som senest blev revideret i 2016.

Lidt overraskende står *rekonvalescenthjem* faktisk stærkere i lovgivningen end *rekreationshjem*. I databasen Retsinformation.dk forekommer *rekonvalescenthjem* i 130 dokumenter (25 love, 36 bekendtgørelser og 69 andre retsdokumenter), mens *rekreationshjem* kun forekommer i 61 dokumenter (heraf 5 bekendtgørelser og 56 andre retsdokumenter), dvs. ikke blot i færre, men også i mindre vidtrækkende dokumenter.

Kilde	<i>rekonvalescenthjem</i>	<i>rekreationshjem</i>
Retsinformation	130 dokumenter	61 dokumenter

Rekonvalescenthjem er altså det mest udbredte i lovgivningen, og ordets forekomst på officielle hjemmesider tyder på at det stadig er den mest almindelige betegnelse i officielle sammenhænge.

Også når man ser på de bøjede former af ordene, finder man interessante forskelle. Således forekommer den bestemte form *rekonvalescenthjemmet* væsentligt hyppigere end formen *rekreationshjemmet*.

Dette kan skyldes at ordet typisk optræder som en fast del af betegnelsen for den enkelte institution, som ofte er dannet for år tilbage og har fastholdt sit navn, fx *Rekonvalescenthjemmet Lynglimt*, *Rekonvalescenthjemmet Hvalsø Gamle Lægebolig*, *Rekonvalescenthjemmet Christiansro* (som ikke findes mere) m.fl.

Kilde	<i>rekonvalescenthjemmet</i>	<i>rekreationshjemmet</i>
Google	10.800 forekomster (63 %)	6.340 forekomster (37 %)

Ser man imidlertid på den ubøjede form med ubestemt artikel, dvs. hvor man ikke har en be-

stemt institution i tankerne, er *et rekreationshjem* klart den hyppigste form.

Kilde	<i>et rekonvalescenthjem</i>	<i>et rekreationshjem</i>
Google	476 forekomster (16 %)	2.560 forekomster (84 %)

KONKLUSION

Det ser ud til at *rekreationshjem* er mest udbredt i almensproget, især når man ikke har en specifik institution i tankerne, men at *rekonvalescenthjem* stadig står stærkt i lovsproget og i offentlige institutioners sprogbrug.

Det bør derfor nøje overvejes om det vil være en fordel at ændre navnet på en given institution til *rekreationshjem*. Muligvis vil man få lettere ved at kommunikere viden om institutionen ud til almenheden, men man risikerer at komme ud af trit med den officielle sprogbrug og lovgivningen, hvor *rekonvalescenthjem* fortsat står stærkest.

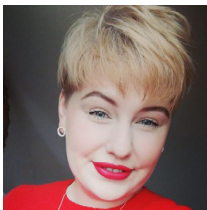
VIDSTE DU ...

... at ordet nice [najs] brugt i en dansk sammenhæng i betydningen 'smuk, udmærket, fin, dejlig' ifølge Ordbog over det danske Sprog (ODS) kan spores helt tilbage til perioden mellem 1. og 2. verdenskrig? Læs mere i ODS, bind 14, 1933, eller [læs i ODS online](#).

Kan du kende dig selv i vores persona 'Anne'?

Nedenfor finder du en beskrivelse af 'Anne' som er en "persona".

En persona er et redskab for kommunikationsmedarbejderen, og formålet er at tegne et konkret og plastisk billede af en organisations målgruppe så det bliver håndgribeligt at skrive til denne. En personabeskrivelse kan være en meget omfattende personprofil, men nedenfor fokuserer jeg alene på 'Annes' sproglige interesser og medievaner.

**SANDRA LUND
FABRICIUS**
(f. 1993) har for nylig været praktikant ved Dansk Sprognævn.

HVORFOR 'ANNE'?

FRA MIDTEN AF AUGUST TIL MIDTEN AF DECEMBER 2019 HAR JEG været kommunikationspraktikant i Dansk Sprognævn. Min primære opgave har været at udarbejde en kommunikationsstrategi. En kommunikationsstrategi er – lidt groft skåret – en struktur der sikrer overblik over hvem der indgår i kommunikationen (afsender og modtager), hvad der skal kommunikeres om (substans), og hvordan kommunikationen skal foregå (kommunikationskanaler). Jeg har særligt arbejdet med at få et overblik over modtagerne af Dansk Sprognævns kommunikationstiltag – altså over vores målgrupper. I den forbindelse har jeg arbejdet med personaer. Personaen i denne artikel er baseret på tre informanternes udsagn om dem selv, deres medievaner, deres interesse for sprog og deres opfattelse af samt forhold til Dansk Sprognævn. Fælles for informanterne er at de alle hører til i den målgruppe som vi har valgt at kalde "de sproginteresserede danskere".

'ANNE'

Anne bor i Roskilde sammen med sin familie, men da hun var ung, tog hun på mange udlandseventyr. Her forelskede hun sig i forskellige kulturer. På denne måde opstod hendes interesse for sprog. I folkeskolen var hun altid god til dansk, engelsk og tysk, og hun var glad for at bruge sit sprogøre på sine mange rejser. Sidenhen er interessen kun steget. Hun arbejder nu for et museum med administrativt arbejde hvor hendes sprogfærdigheder kommer til udtryk. Ved siden af sit fuldtidsarbejde har hun et lille bijob hvor hun korrekturlæser andres skrivelser. Det er dog

ikke af økonomiske årsager. Anne elsker bare sprog, og hun har et ønske om at udvikle sig og lære mere, på trods af at hun faktisk mener at hun er langt bedre til dansk end de fleste danskere er.

Derudover er Anne overbevist om at sprog skal være sjovt. Særligt interesserer Anne sig for historierne bag sproget. Det kan optage hende at finde ud af hvorfor vi siger og agerer som vi gør. Alligevel kan det irritere hende grænseløst når andre ikke kan kende forskel på *ligge* og *lægge* eller roder med kommaerne. Det kan vel ikke være så svært? Anne er medlem af flere grupper på Facebook som diskuterer det danske sprog. Her kan hun dele sin entusiasme for sproget og sine frustrationer over andres mangel på samme med de andre gruppemedlemmer. Sommetider diskuterer Anne og de andre gruppemedlemmer også Dansk Sprognævns rolle i problematikken. Anne ved godt at sprog er foranderligt, men alligevel kan hun ikke lade være med at undre sig over hvorfor Dansk Sprognævn ikke er mere håndfast når det gælder regler. Er det virkelig nødvendigt at *peperoni* også skal kunne staves *pepperoni*? Anne synes at det er problematisk at dansk skal tilpasses dem der ikke orker at sætte sig ind i sprogets kompleksitet.

Anne indrømmer at hun nok bruger mere tid på Facebook end godt er. Hun ser Facebook som en god mulighed for at dokumentere sit liv og socialisere med alle, både venner og bekendte. Facebook er ikke kun hendes primære sociale medie. Anne bruger nemlig også Facebook som et nyhedsmedie. Hun supplerer gerne med andre nyhedskanaler, såsom TV 2 og DR. Men de dage

hvor det går stærkt, får hun kun nyheder gennem Facebook, hvilket hun også mener er dækkende. Anne har også en instagramprofil, men betragter sig selv som mere eller mindre inaktiv. Hun lægger kun noget op hvis hun pludselig kommer i tanke om at det rent faktisk også er en mulighed, hvilket sker forholdsvis sjældent. Derudover har hun også en snapchatkonto som hun bruger endnu mindre end Instagram. I første omgang oprettede hun en snapchatkonto for at følge med i hvad hendes børn og yngre kollegaer laver, men nu fylder appen mest af alt bare på telefonens startskærm.

Kan du se (lidt af) dig selv i 'Anne'?

Dansk Sprognævn har fået ny nordisk sekretær

Foto: Thomas Hestbæk Andersen

Dansk Sprognævn indgår i Netværket for sprognævnene i Norden (NSN). Netværket tæller sprognævnene og sprogrådene for dansk, finsk, færøsk, grønlandsk, islandsk, norsk, samisk og svensk. NSN understøttes af bevillinger fra Nordisk Ministerråd og sprognævnene selv. Centralt i netværket sidder de nordiske sekretærer. Frem til august 2019 har Eva Skafte Jensen varetaget denne funktion for Dansk Sprognævn. Nu er arbejdet lagt i hænderne på Marianne Rathje. Hvert år arrangerer NSN et netværksmøde, og hvert andet år arrangeres i sammenhæng hermed et nordisk sprog møde i samarbejde med de nationale sprognævn. I 2019 foregik både netværksmødet og sprog mødet i Nuuk, og især sprogteknologi blev debatteret intenst. Fra et

overordnet emne som sprognævnenes rolle i de sprogteknologiske satsninger som vi ser for tiden i Norden, til konkrete kortlægninger af nordisk sprogteknologisk infrastruktur kom mødet vidt omkring og godt i dybden. I forlængelse af det seneste møde arrangerer det norske Språkrådet i 2020 et større nordisk møde om netop sprogteknologi i Oslo. Du kan i øvrigt læse mere om sprogteknologi i Sabine Kirchmeiers [artikel](#) ”**Dansk Sprogteknologi i Verdensklasse**” som vi bragte i Nyt fra Sprognævnet 2019/2.

NETVÆRKETS PUBLIKATION

Netværket for sprognævnene i Norden udgiver hvert år *Språk i Norden* som rummer artikler om aktuelle sproglige emner og en oversigt over

nordiske publikationer om sprog og ordbøger i det pågældende år. [Språk i Norden kan læses på Tidsskrift.dk.](#)

HISTORIEN BAG DET NORDISKE SAM-ARBEJDE

Det nordiske samarbejde var ifølge tidligere professor på Syddansk Universitet i Odense (SDU) Henrik Galberg Jacobsen (2005: 9) afgørende for oprettelsen af Dansk Sprognævn tilbage i 1955. Dansk, norsk og svensk har så mange fællestræk at de fleste der har disse sprog som modersmål, kan kommunikere med hinanden på deres eget sprog. Som Galberg Jacobsen pointerer, lagde det nordiske perspektiv beslag på en stor del af Dansk Sprognævns arbejdskraft i de første 10-15 år, hvor man involverede sig i fællesnordiske udforskninger af terminologi indenfor postvæsen, flytrafik og meteorologi, og hvor man arbejdede sammen om at finde afløsningsord og nordiske stavemåder for især engelsk-amerikanske låneord (2005: 14).

I dag fylder dette arbejde ikke så meget, hvilket hænger sammen med at det vægtes ganske forskelligt mellem de enkelte sprognævn og -råd. Grønlandske Oqaasileriffik har en stor, lovbunden opgave med at vejlede myndighederne i grønlandsk, og derfor fylder terminologiarbejdet meget her. Den (tilsvarende) opgave er mindre for Dansk Sprognævn som i højere grad fokuserer på at vejlede myndigheder (og andre) i klar kommunikation (klarsprog) end i terminologi.

Derudover er der stor forskel på den sprogpoltiske opfattelse mellem de nordiske sprognævn: Nogle sprognævn er fortalere for en ganske

VIDSTE DU ...

... at *fritter* og *fritteren* som slangord for 'fritidshjem' (det som mange i dag kender som *sfo'en*) er blevet brugt i Politiken så tidligt som 1949? Kaj Bom nævner det i bogen "Mere om slang" fra 1950 i et kapitel om "Børne-slang", hvor han også nævner fx *legeren* om 'legepladsen', *losseren* om 'lossepladsen', *rullerne* om 'rulle-skøjterne'.

Læs mere i artiklen "[Grineren – og andre grineren ord. En grammatisk statusopgørelse](#)" af Anna Hartling i [Nyt fra Sprognævnet 2012/1](#).

puristisk og sprogrøgtende linje, som vi i Dansk Sprognævn ikke arbejder efter. Og nogle sprognævn – fx Språkrådet i Norge – er meget aktive i arbejdet med sproglovgivning, mens vi i Dansk Sprognævn fokuserer på forskning og formidling.

Så snarere end at mødes om terminologi og sprogpolitik mødes vi i NSN og udveksler erfaringer og lærer af hinanden om emner som (senest) sprogteknologi, sproglig mangfoldighed, sproget i nye digitale kommunikationsformer og svartjenerne.

Henrik Galberg Jacobsen (2005): *På sproglig grund. Dansk Sprognævn fra a til å 1955-2005*. Dansk Sprognævns skrifter 35. Odense. Syddansk Universitetsforlag.

Et lån med en rente på 2 procent

HVIS JEG SKAL SKRIVE om et lån med en rente på fx 2 procent, skal jeg så skrive *2-pct.s lån* eller *2-pct.s-lån*? Og kan man også skrive *2-pct. lån*, *2-pct.-lån*, altså uden fuge-s?

ALLE DE NÆVNTE stavemåder er korrekte.

Udtalen afgør om man skriver i ét eller to ord. I § 19.4 i **retskrivningsreglerne** kan man se at begge dele er muligt – eksemplet dér er *5-kr.s frimærke* (to stærktryk udløser stavemåden i to ord) eller *5-kr.s-frimærke* (ét stærktryk udløser stavemåden i ét ord).

Hvis man skriver i to ord, er der altså kun brug for én bindestreg: *2-pct.s lån*; hvis man skriver i ét ord, får man brug for to bindestreger: *2-pct.s-lån*. Det følger reglerne om bindestreg i forbindelse med forkortelser, taltegn og symboler (§ 57.3 og

§ 57.4). Hvis man skriver tallene med bogstaver og opløser forkortelsen, har man tilsvarende *toprocents lån* og *toprocentsslån*, i to eller ét ord, men uden bindestreger.

Det gør ingen forskel om man vælger %-symbolet i stedet for forkortelsen *pct.* Stavemåderne bliver i så fald enten *2-%'s lån* eller *2-%'s-lån*, hhv. *2-pct.s lån* eller *2-pct.s-lån*, jf. § 57.4.

Når det gælder fuge-s, er begge muligheder korrekte. Ifølge § 18.2 og § 57.4 kan man skrive *20%-rabat* eller *20-%'s-rabat*, altså med eller uden -s-. Det samme må gælde udtrykkene med forkortelse: *2-pct.-lån*, *2-pct.s-lån*, eller hvor ordene er skrevet helt ud: *toprocentlån*, *toprocentsslån*. En søgning i KorpusdDK (<https://ordnet.dk/korpusdk>) bekræfter at der faktisk er en sådan variation i sprogbrugen.

OR og IEM

Dansk Sprognævn

- Ansvarshavende redaktør: Thomas Hestbæk Andersen
- Redaktion: Margrethe Heidemann Andersen, Kirsten Lindø Dolberg-Møller, Ida Elisabeth Mørch og Marianne Rathje
- ISSN: 2446-3124
- Layout: Pernille Kleinert
- DTP: Jannerup A/S

Usignerede artikler og artikler med initialer giver udtryk for Sprognævnets mening. Artikler med navn giver ikke nødvendigvis i enhver henseende udtryk for Sprognævnets mening.

ASH	Anna Sofie Hartling
ESJ	Eva Skaftø Jensen
IEM	Ida Elisabeth Mørch
JS	Jørgen Schack
KLD	Kirsten Lindø Dolberg-Møller
MHA	Margrethe Heidemann Andersen
MR	Marianne Rathje
OR	Ole Ravnholt
PJH	Peter Juel Henriksen
SK	Sabine Kirchmeier
THA	Thomas Hestbæk Andersen
TW	Thomas Widmann

Nyt fra Sprognævnet udgives af Dansk Sprognævn. Tidsskriftet udkommer 3 gange om året og er gratis. **Tilmelding sker på Sprognævnets hjemmeside.** Så får du en e-mail 3 gange om året, dvs. hver gang bladet udkommer.

Følg også Dansk Sprognævn på nettet, på LinkedIn og på Facebook:

- Hjemmesiden: [dsn.dk](https://www.dsn.dk)
- LinkedIn: [Dansk Sprognævn](#)
- Facebook: [Dansk Sprognævn](#)

Dansk
Sprognævn

Adelgade 119 B

5400 Bogense